

SKÖTSELPLAN FÖR VANSERUM-BÄCK

1. Syfte med säkerställande och skötsel

- Syftet med naturreservatet Vanserum-Bäck ska vara att bevara och utveckla de värdefulla livsmiljöerna boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora, fuktängar med blåttåtel eller starr, nordiskt alvar och prekambrisk kalkhällmarker, rikkärr, ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ, kalkgräsmarker (viktiga orkidélokaler) samt enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker, och de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i gynnsam bevarandestatus. Syftet med naturreservatet Vanserum-Bäck ska även vara att bevara och återskapa betade hässlen och den fauna och flora som tillhör denna biotop.

Strukturer och funktioner som små meandrande vattendrag, beteshävdad våtmark med naturliga vattenståndsfluktuationer, beteshävdad gräsmark, beteshävdade hässlen med varierad slutenhet, extensivt betad skogsmark, död ved, breda hasselsocklar, grovstammiga hasselpartier och gamla grova träd, ska förekomma i gynnsam omfattning.

Både typiska arter, som exempelvis lind, vippärt, vårärt, lundelm, flugblomster, blodnycklar, praktsporre, vaxnycklar, axag, kärrspira, majviva, krutbrännare, rosettjungfrulin samt stenkrassing, och rödlistade arter som exempelvis vresalm, strävlost, hartmansstarr, honungsblomster, alvarkösa, toppjungfrulin, sommarklynne, dvärgfjällskivling, gul lökspindling, gult porskinn, jättespindling, mjölmusseron, naveltryffel, olivbrun spindling, praktfingersvamp, rödfotad spindling, spinnfingersvamp, svartnande kantarell, ärenprisnätfjäril, blankknäppare, gul gaddbagge, humlekortvinge, mindre ekbock, månhornsbagge, mörk cylinderbock, rödbent ögonbock, blåvingad gräshoppa, kalkkärrgryn-snäcka, långbensgroda, större vattensalamander, bivråk, göktyta, mindre hackspett samt skogsduva, ska ha gynnsam bevarandestatus.

- Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet, varvid besökarna ska ha möjlighet att se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.
- Forn- och kulturlämningar ska bevaras så att deras kulturhistoriska och pedagogiska värden består.

2. Åtgärder i skötselområden

2.1 Skötselområde 1; Lövskog (200,3 ha)

Beskrivning:

Tidigare utmark som sedan början av förra seklet växt igen till lövskog. Lövskogen domineras av björk och ek, medan även ask, lundalm, avenbok, rönn, oxel, vildapel, säl, asp, gran och tall förekommer. Ofta välutvecklat buskskikt främst bestående av hassel, men också av rundhagtorn, skogskornell, skogstry, brakved, tibast och benved. Fältskiktet är ofta frodigt och artrikt med exempelvis vårärt, blåsippa, gulsippa, tandrot, underviol, storrams, ormbär och tvåblad. Rik flora av kryptogamer med rödlistade svampar som exempelvis gult porskinn, jättespindling och olivbrun spindling. Bland kärlväxterna märks rödlistade arter som vresalm och strävlost.

Kvalitetsmål:

- Skötselområdet ska på sikt i sin helhet utvecklas till en blandädellövskog präglad av varierad skiktning och slutenhet med inslag av bryn, betespräglade gläntor och andra halvöppna miljöer. Skötselområdet ska även innehålla avsnitt med hasselrik ekskog. Natura 2000-naturtyperna äldre naturlig ädellövskog av fennoskandisk typ med rik epifytflora samt ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ ska uppta minst 130 ha respektive minst 7 ha.
- Skötselområdet ska innehålla rikligt med död ved i form av lågor, högstubbar, döda träd och död hasselved samt breda hasselsocklar, grovstammiga hasselpartier samt gamla och grova träd. Naturvärden knutna till gammal, grov och ihålig ek ska särskilt gynnas och utvecklas.
- Arter knutna till områdets biotoper ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter bland fåglarna är bivråk, göktyta, mindre hackspett och skogsduva, bland groddjuren långbensgroda, bland kärlväxterna lind, vresalm, flugblomster, vippärt, vårärt, lundelm samt strävlost och bland svamparna gult porskinn, jättespindling, mjölmusseron, olivbrun spindling samt spinnfingersvamp.
- Fornlämningarna i området ska bevaras på sådant sätt att deras kulturhistoriska och pedagogiska värden består.

Åtgärder:

Extensiv betesdrift för att gynna varierad skiktning och slutenhet med inslag av bryn, gläntor och andra halvöppna miljöer. I samband med detta röjning av betespräglade gläntor. Då en rik insektsfauna är knuten till giftfri djurspillning vore det ur denna synvinkel önskvärt att medicinering mot parasiter undviks (djurhälsan får dock inte påverkas negativt). Nystängsling utmed

reservatsgränserna i nord-sydlig riktning krävs i den del av reservatet som är beläget på Norra Bäckens utmarker.

Etappvis frihuggning och röjning kring lämpligt antal trängda grova och vidkroniga ekar av hagmarkskaraktär eller ekar med förutsättningar att utvecklas till sådana, lämpligen i anslutning till öppnare miljöer. Vid första etappen tas träd och buskar som växer upp i själva kronan bort. Efter några år friställs ekarna till en radie av uppemot fem meter utanför kronprojektion. Kring kraftigt inväxta ekar ska detta, för att undvika chockverkan på trädet, ske i ett par etapper åtskilda med flera år. Inom denna radie sparas dock lövträd och buskar som bedöms värdefulla ur naturvårdssynpunkt (exempelvis andra grova lövträd och riktigt gamla hasselbuskar). En lämplig andel av de träd som ska tas bort fälls och lämnas som lågor alternativt ringbarkas. För att påskynda utveckling mot hålträd med mulm kapas en grov gren omkring tjugo cm från stammen på ett lämpligt antal medelålders ekar.

Andelen gran, som förekommer spritt i lövbestånden, ska inte tillåtas öka. Planterade bestånd med gran och tall ska omföras till lövskog genom avverkning/bortröjning av barrträd/barrplantor. All lövföryngring och alla buskar sparas. Avverkning utförs lämpligen i samband med husbehovsavverkning. Inga uttagsbegränsningar finns när det gäller uttag av barr i samband med husbehovsavverkning (dock ska lämpligt antal äldre tallar på torrare mark samt någon enstaka grov gran sparas). Om markägaren/nyttjanderättshavare inte vill eller kan avverka barrträden har naturvårdsförvaltaren möjlighet att utföra detta.

I delar av skötselområdet som enligt vegetationskartan utgörs av hasselvarianten av ekskog kan på sikt naturvårdsgallring och/eller röjning krävas för att bibehålla struktur och trädslagssammansättning (ska till minst 80 % utgöras av ek).

Röjning av buskskikt samt gallring av träd får utföras för att skydda och synliggöra fornlämningar. Borthuggning av träd på fornlämningar kan också utföras enligt riktlinjerna för husbehovsavverkning. Grövre träd och andra träd som av naturvårdsskäl är undantagna från husbehovsavverkning kan efter bedömning i det enskilda fallet i vissa fall ringbarkas eller toppkapas om de hotar att skada fornlämningar. Åtgärder i på och invid fornlämningar får endast ske efter samråd mellan länsstyrelsens kulturmiljösektor och naturvårdsförvaltaren.

Ovan nämnda åtgärder kan med fördel utföras inom ramarna för husbehovsavverkning. Husbehovsavverkning ska dock, åtminstone i ett inledningsskede, i första hand styras till skötselområde 2 (hässlen) och 3 (naturbetesmarken) som ett led i restaureringsarbetena. Om markägaren/nyttjanderättshavare inte vill eller kan utföra ovan nämnda åtgärder kan naturvårdsförvaltaren utföra dessa.

Avverkning för uttag av virke för nyttjanderättshavares/markägares husbehov får ske inom skötselområde 1 enligt riktlinjerna nedan:

- Utsynning av lövträd som ska avverkas ska göras i samråd med naturvårdsförvaltaren. Anmälan ska göras till denne minst sex veckor före planerad avverknings igångsättning.
- Den årliga avverkningen vad gäller lövträd inom berörda fastighetsdelar får högst uppgå till den årliga tillväxten, dock maximalt 30 m³sk per år. I första hand frihuggning av grov och vidkronig ek eller ek med förutsättning att utvecklas till sådan enligt tidigare beskriven metodik. I övrigt plockhuggning av enstaka spridda björkar, eller (där björk inte förekommer) asp, ask eller klenare ek. Enstaka träd av andra lövträdsarter kan dock avverkas om det är motiverat ur natur- eller kulturmiljövårdsynpunkt. Grova träd, hålträd, boträd, märkligt växta träd, stående döda och döende träd, vindfällan, lågor eller andra träd som är värdefulla för faunan och floran sparas.
- Barrträd får avverkas utan begränsningar (dock ska lämpligt antal äldre tallar på torrare mark samt någon enstaka grov gran sparas). Eventuell nyetablering av barrträd röjs bort.
- För att möjliggöra trädfällning eller för att öka framkomligheten vid uttransport av virke får viss röjning ske. I övrigt ska ett varierat buskskikt bibehållas. Påfallande breda hasselsocklar och riktigt grovstammiga hasselpartier ska alltid sparas.
- Träd som fallit eller hotar falla ned över stängsel, traktorväg, dike eller på fornlämning får upparbetas och tillvaratas. Träd som är värdefulla för faunan och floran enligt ovan ska dock flyttas och lämnas kvar på lämplig plats inom reservatet.

Avverkning och uttransport av virke ska utföras vid sådan tid och på sådant sätt att skador på mark, vegetation och fornlämningar inte uppkommer.

Körskador i och i anslutning till bäckar repareras så att hydrologin inte påverkas. Reparationsarbeten ska utföras så att grumling nedströms minimeras.

2.2 Skötselområde 2; Hässlen (75,6 ha)

Beskrivning:

Skötselområdet karaktäriseras av stark dominans av hassel i buskskiktet och utgörs dels av utpräglade hässlen och dels av områden med tätare trädsikt (se vegetationskartan; bilaga 3.2). Hässlena har ett relativt glest trädsikt med framförallt ek och björk, men också ask, oxel, tall, gran, rönn, sälk och getapel. I buskskiktet förekommer, förutom ofta välutvecklad hassel, även rundhagtorn, en och nypon. Fältskiktet utgörs bl a av blåsippa, vitsippa, skogsviol, harsyra, sårläka och lundskäfting. Extensivt bete sker inom delar av hässlena. I skötselområdet ingår även områden som i dagsläget har ett tätare trädsikt av huvudsakligen björk som överskuggar hasseln. Dessa områden har förutsättningar att restaureras till

hässlen. Hässlena innehåller en rik flora av kryptogamer med ett flertal rödlistade svampar som exempelvis dvärgfjällskivling, gul lökspindling och praktfingersvamp.

Kvalitetsmål:

- Skötselområdet ska i sin helhet utgöras av betade hässlen med varierad slutenhet och ett glest trädskikt huvudsakligen bestående av ek, björk, oxel och vildapel. Skötselområdet ska ha ett rikligt inslag av grovstammiga hasselpartier, bryn, gläntor samt andra öppna och halvöppna miljöer.
- Naturvärden knutna till breda hasselsocklar, grovstammiga hasselpartier samt gammal, grov och ihålig ek ska särskilt gynnas och utvecklas.
- Skötselområdet ska innehålla rikligt med död ved, framförallt i form av både stående och liggande död hasselved.
- Arter knutna till områdets biotoper ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter bland svamparna är dvärgfjällskivling, gul lökspindling, naveltryffel, praktfingersvamp, rödfotad spindling samt svartnande kantarell, och bland skalbaggar blankknäppare, gul gaddbagge, mindre ekbock, mörk cylinderbock samt rödbent ögonbock.
- Fornlämningarna i området ska bevaras på sådant sätt att deras kulturhistoriska och pedagogiska värden består.

Åtgärder:

Skötselområde 2 ska i sin helhet hävdas genom naturvårdsinriktad betesdrift. Detaljer i betets utformning läggs fast i beslut om miljöstöd eller eventuellt i skötselavtal. Gödsling och tillskottsutfodring får inte ske inom skötselområdet. Då en rik insektsfauna är knuten till giftfri djurspillning vore det ur denna synvinkel önskvärt att medicinering mot parasiter undviks (djurhälsan får dock inte påverkas negativt). Nystängsling utmed reservatsgränsen krävs i den del av reservatet som är beläget på Norra Bäckens utmarker.

Avverkning av hassel för att utöka eller skapa ljusöppna gläntor och stråk, lämpligen i samband med uttag i trädskiktet vid husbehovsavverkning. Påfallande breda hasselsocklar samt riktigt grovstammiga hasselpartier ska dock alltid sparas.

Delar där ett tätare trädskikt av huvudsakligen björk överskuggar hasseln ska restaureras till hässlen. I första hand björk och ask (dock inte riktigt gamla och grova samt märkligt växta exemplar) avverkas, lämpligen i samband med husbehovsavverkning. I restaureringsskedet ska målet för skötselområdet, betat hässle varierad slutenhet och ett glest trädskikt huvudsakligen bestående av ek, björk, oxel och vildapel, vara styrande vad gäller uttagsvolymen av lövträd och

hassel. Detta betyder att det, under detta skede, är både önskvärt och tillåtet att ta ut betydligt mer än den årliga tillväxten vid husbehovsavverkningar.

Planterade bestånd av gran med inslag av hassel omförs till hässlen genom avverkning/bortröjning av barrträd/barrplantor. Hassel samt lämplig mängd ek- och oxelföryngring sparas. Avverkning utförs lämpligen i samband med husbehovsavverkning. Inga uttagsbegränsningar finns när det gäller uttag av barr i samband med husbehovsavverkning (dock ska lämpligt antal äldre tallar på torrare mark samt någon enstaka grov gran sparas).

Utsyning av lövträd och hassel som ska avverkas ska gås igenom i fält under medverkan av naturvårdsförvaltaren (länsstyrelsens naturvårdsfunktion). Anmälan görs till denne åtminstone sex veckor före igångsättning av planerad avverkning. Vid åtgärder på och invid fornlämningar ska naturvårdsförvaltaren samråda med länsstyrelsens kulturmiljöexpertis.

I samband med avverkningar friställning av äldre, spärrgrenig ek samt ekar med förutsättningar att utvecklas till sådana. Gamla spärrgreniga ekar som är trängda av trädskiktet friställs i etapper. Vid första etappen tas träd och buskar som växer upp i själva kronan bort. Efter några år friställs ekarna till en radie av uppemot fem meter utanför kronprojektion. Kring kraftigt inväxta ekar ska detta, för att undvika chockverkan på trädet, ske i ett par etapper åtskilda med flera år. Inom denna radie sparas dock andra grova lövträd och riktigt gamla hasselbuskar. Gamla spärrgreniga ekar som endast är trängda av buskskiktet friställs också med fördel i etapper. Ett antal lämpliga yngre ekar gallras fram för att i framtiden ge möjlighet till kontinuitet på grov och ihålig ek. För att påskynda utveckling mot hålträd med mulm kapas en grov gren omkring tjugo cm från stammen på ett lämpligt antal medelålders ekar.

Röjning av buskskiktet får utföras för att skydda och synliggöra fornlämningar, lämpligen i samband med ovan nämnda åtgärder. Borthuggning av träd på fornlämningar kan också utföras enligt riktlinjerna för husbehovsavverkning. Grövre träd och andra träd som av naturvårdsskäl är undantagna från husbehovsavverkning kan efter bedömning i det enskilda fallet i vissa fall ringbarkas eller toppkapas om de hotar att skada fornlämningar. Åtgärder på och invid fornlämningar får endast ske efter samråd mellan länsstyrelsens kulturmiljösektor och naturvårdsförvaltaren.

Grova träd, hålträd, boträd, märkligt växta träd, påfallande breda hasselsocklar, riktigt grovstammiga hasselpartier, stående döda och döende träd, vindfäll, lågor eller andra träd som är värdefulla för faunan och floran sparas.

Största delen av röjnings- och avverkningsavfallet transporteras ut ur skötselområdet för att flisas eller brännas innan den 1 april. Mindre högar med röjningsavfall samt uppkvistade toppar och grova grenar från avverkning av lövträd kvarlämnas framförallt på betesimpediment med varierande grad av solbelysning.

Träd som fallit eller hotar falla ned över stängsel, traktorväg, dike eller på fornlämning får upparbetas och tillvaratas. Träd som är värdefulla för faunan och floran enligt ovan ska dock flyttas och lämnas kvar på lämplig plats inom reservatet.

Vid behov underhållsröjning av uppväxande lövsly i ljusöppna gläntor och kring grövre ekstammar.

Om markägaren/nyttjanderättshavare inte vill eller kan utföra ovan nämnda åtgärder kan naturvårdsförvaltaren utföra dessa.

Avverkning och uttransport av virke ska utföras vid sådan tid och på sådant sätt att skador på mark, vattendrag, vegetation och fornlämningar inte uppkommer.

2.3 Skötselområde 3; Naturbetesmark inklusive öppen våtmark (137,0 ha)

3 a; Högmossen med omgivande fuktängar (31,0 ha)

Beskrivning:

Högmossen är ett våtmarkskomplex med flera separata kärrytor förbundna av små vattendrag. Närmast källorna finns en mycket speciell vegetation, med bl a majviva och tätört samt rikligt med mossor. Källkärren förbinds av en liten bäck som omges av kalkfuktängar med älväxing och blåtåtel. Här förekommer bl a den rödlistade orkidén honungsblomster. Kvarnmossens västligaste del utgörs framförallt av kalkfuktängar men även till viss del av agnsäv-dominerade kärr. I skötselområde 3 a ingår även något mindre kärr samt några mindre kalkfuktängar belägna i skogen.

Kvalitetsmål:

- Skötselområde 3 a ska i sin helhet utgöras av
 - välhävdade fuktiga naturbetesmarker i stort sett utan träd och buskar med tät, artrik grässvål samt av
 - beteshävdade öppna kärr i stort sett utan träd och buskar.
- De naturtyper inom skötselområdet som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv; fuktängar med blåtåtel eller starr samt rikkärr ska uppta minst 21,0 respektive 9,0 ha.
- Arter knutna till områdets biotoper ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter bland groddjuren är långbensgroda, bland insekterna ärenprinsnätjäril, bland snäckorna kalkkärrgrynsnäcka samt bland kärlväxterna blodnycklar, honungsblomster, rosettjungfrulin, krutbrännare, majviva, praktsporre och vaxnycklar.
- Fornlämningarna i området ska bevaras på sådant sätt att deras kulturhistoriska och pedagogiska värden består.

Åtgärder:

Skötselområde 3 a ska hävdas genom naturvårdsinriktad betesdrift med nötkreatur. Detaljer i betets utformning läggs fast i beslut om miljöstöd eller eventuellt i skötselavtal. Gödsling och tillskottsfodring får inte ske inom skötselområdet. Då en rik insektsfauna är knuten till giftfri djurspillning vore det ur denna synvinkel önskvärt att medicinering mot parasiter undviks (djurhälsan får dock inte påverkas negativt). Nystängsling krävs utmed reservatsgränserna i den del av reservatet som är beläget på Norra Bäckes utmarker.

Området ska röjas i stort sett fritt från träd och buskar (i förekommande fall sparas enstaka exemplar av *Salix*-arter). Vålutvecklade bryn bibehålls mot den omgivande skogen. Röjningsavfall tas bort eller bränns innan den 1 april.

Åtgärder ska göras vid sådan tidpunkt och på sådant sätt att körskador inte uppstår.

Körskador i och i anslutning till bäckar repareras så att hydrologin inte påverkas. Reparationsarbeten ska utföras så att grumling nedströms minimeras.

Efterhand underhållsröjning av uppväxande sly och buskar som ratas av betesdjuren.

3 b; Alvarmarken med Lindsmossen och omgivande fuktängar (106,0 ha)

Beskrivning:

Skötselområde 3 b innehåller bl a ett större område av alvarkaraktär med både hållmarker och grunda våtar. På de tunnaste jordarna växer gles alvarvegetation med arter som alvargräslök, vit fetknopp och alvararv. I mindre svackor finns grunda våtar, som torkar ut under sommaren, med karaktärsväxter som krypven, luddkrissla och gulkämpar. Även mindre avsnitt med axag-kärr förekommer. Kantzonerna mot skogen utgörs framförallt av kalkfuktängar med älväxing och blåtåtel. I området förekommer rödlistade arter som honungsblomster, stornopping och långbensgroda. Lindsmossen, i den södra delen av skötselområdet, domineras av bunkestarr. I utkanten förekommer även några mindre områden med trådstarr och ag. Vid Lindsmossen förekommer bl a den rödlistade orkidén honungsblomster samt kärrspira. I skötselområdet finns också Dammen, en mindre våtmark dominerad av trådstarr. Skötselområdets kantzoner övergår i skog i igenväxningssuccession, enbuskmarker och planterad tallskog. Dessa naturtyper förekommer även som holmar inom skötselområdet.

Kvalitetsmål:

- Skötselområde 3 b ska i sin helhet utgöras av
 - välhävdad alvarmark och välhävdade kalkfuktängar med gles buskvegetation, enstaka träd i kantzoner och tät, artrik grässvål samt av
 - beteshävdade öppna kärr med sparsam förekomst av *Salix*.
- De naturtyper inom skötselområdet som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv; fuktängar med blåttåtel eller starr, rikkärr, nordiskt alvar och prekambrisk kalkhällmarker, enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker samt kalkgräsmarker (viktiga orkidélokaler) ska uppta minst 35,0 ha, 22,0 ha, 18,5 ha, 1,8 ha respektive minst 1,0 ha.
- Arter knutna till områdets biotoper ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter bland kräl- och groddjuren är långbensgroda och större vattensalamander, bland insekterna blåvingad gräshoppa, månhornsbagge och humlekortvinge samt bland kärlväxterna alvarkösa, axag, hartmansstarr, honungsblomster, kärrspira, krutbrännare, praktsporre, stenkrassing och toppjungfrulin.
- Fornlämningarna i området ska bevaras på sådant sätt att deras kulturhistoriska och pedagogiska värden består.

Åtgärder:

Skötselområde 3 b ska hävdas genom naturvårdsinriktad betesdrift. Detaljer i betets utformning läggs fast i beslut om miljöstöd eller eventuellt i skötselavtal. Gödsling och tillskottsutfodring får inte ske inom skötselområdet. Då en rik insektsfauna är knuten till giftfri djurspillning vore det ur denna synvinkel önskvärt att medicinering mot parasiter undviks (djurhälsan får dock inte påverkas negativt).

* Skötselområdets igenväxande delar ska restaureras till naturbetesmark med gles träd- och buskvegetation. Fuktängarna ska i stort sett sakna träd och buskar. Restaureringen sker med fördel etappvis genom successiv röjning i en takt och omfattning som avgörs av antalet betesdjuren och deras förmåga att hålla efter ohävsarter och sly. Endast enstaka träd eller trädgrupper sparas (alla barrträd röjs bort). Vid röjning av enbuskar lämnas i första hand riktigt gamla enar kvar. I övrigt sparas viss mängd en av varierande storlek och form, huvudsakligen gruppvis. Även en del enar med mer krypande växtsätt sparas. I hasselbevuxna partier görs lättare röjningar av yngre hassel. En successiv förnygring av vissa hasselbuskar kan ske på sikt. En viss mängd *Salix*, nyponsnår, slånbuskage och andra blommande buskar sparas också.

I restaureringsskedet är det både önskvärt och tillåtet att ta ut betydligt mer än den årliga tillväxten vid husbehovsavverkningar.

Åtgärder i träd- och buskskikt ska göras vid sådan tidpunkt och på sådant sätt att körskador inte uppstår. Röjnings- och avverkningsavfall flisas eller bränns innan den 1 april. Mindre högar med röjningsavfall kan kvarlämnas på betesimpediment med varierande grad av solbestrålning.

* Skötselområdets bägge större kärr, Linds mossen och Dammen, ska genom återkommande röjningar hållas i stort sett fria från träd och buskar med undantag för enstaka spridda exemplar av *Salix*-arter.

En intensifierad betesdrift i området skapar troligen öppna vattenytor i Linds mossen som i sin tur gynnar fågel-, kräldjurs- och groddjursfaunan. Det kan eventuellt i ett senare skede övervägas att genom grävningar återskapa större vattenytor i Linds mossen. Eventuella grävningsarbeten ska utföras så att grumling nedströms inte sker.

Körskador i och i anslutning till bäckar repareras så att hydrologin inte påverkas. Reparationsarbeten ska utföras så att grumling nedströms minimeras.

Vid behov underhållsröjning av uppväxande sly och buskar som ratats av betesdjuren.

I syfte att gynna ärenprisnätfjärilen ska det övervägas att stängsla av någon del med riklig förekomst av ängsvädd och där tillämpa ett svagare betestryck. Även ytterligare fallindelningar kan eventuellt övervägas.

2.4 Skötselområde 4; Åkermarken (2,9 ha)

Beskrivning:

Åkermark. I den östra kanten av det norra delområdet förekommer det rödlistade åkerogräset sommarklynne.

Kvalitetsmål:

- Sommarklynne ska långsiktigt kunna förnygra sig i en livskraftig population.

Åtgärder:

Skötselområdet brukas med fördel som ogödslad och obesprutad betesvall. Behandling med ogräsmedel eller gödsling är inte tillåtet i en bred zon närmast den östra kanten av det norra delområdet.

Vid behov förhindras igenväxning genom röjning.

3. Bränder och brandbekämpning

Bränder som uppkommer inom området ska släckas enligt gällande räddningslag.

4. Jakt

Rätten till jakt inskränks inte genom reservatsbildningen.

5. Friluftsliv och turism

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska kunna utnyttjas för rekreation samt natur- och kulturmiljöupplevelser i den mån detta inte strider mot de biologiska och kulturhistoriska bevarandevärdena.

Vandringsleder, gärna som en del av en längre sådan genom Mittlandsskogen, iordningställs. I delar där en led löper längs med en brukningsväg kan grusning krävas. Informationstavlor med beskrivning av objektets natur- och kulturvärden samt gällande föreskrifter sätts upp. Ståttor, samt i förekommande fall spänger, anordnas för att underlätta tillgängligheten.

Cykelleden Ölandsleden passerar utmed reservatets södra gräns. Vid den trevägskorsning som utgör reservatets sydligaste hörn finns en rastplats med vindskydd, bord, bänkar, grillplats, toalett, soptunna och en mindre parkeringsficka. Rastplatsen underhålls av Mörbylånga kommun.

Parkering sker lämpligen intill rastplatsen i söder. Skulle behovet av parkeringsytor öka, kan enklare parkeringsplats iordningställas.

Naturreseptatet kan även nås till fots via vandringsleden mellan Ismanstorps borg och Gråborg. Denna passerar vägen mellan Glömminge och Runsten vid Åkerby hylta och leder vidare söderut till Högs mossen, för att sedan vika av mot Vanserum.

6. Dokumentation och uppföljning

6.1 Biologisk dokumentation och inventeringar

Kunskapen om områdets biologi kan behöva kompletteras beträffande vissa artgrupper. Förekomsten av indikatorarter grunddokumenteras som underlag för uppföljning av kvalitetsmålen.

6.2 Dokumentation av skötselåtgärder

Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera var och när åtgärder utförts, av vem, kostnad och finansiering.

6.3 Uppföljning av skötselmål

Djurhållare ska föra anteckningar om antal betesdjur, tidpunkt för betespåsläpp och installning samt eventuella röjningar och vid årets slut redovisa dessa.

6.4 Uppföljning av kvalitetsmål

Uppföljning av kvalitetsmålen ombesörjs av länsstyrelsen i mån av resurser. Uppföljningen ska avse utbredning av naturtyper, strukturer och nyckelelement samt frekvens av de indikatorarter som är angivna under kvalitetsmålen för respektive skötselområde. Listan på lämpliga indikatorarter bör revideras efterhand som kunskapen om floran och faunan ökar.

7. Kostnader och finansiering

Gallring, röjning eller annan vegetationsskötsel, uppförande och underhåll av anordningar för friluftslivet, framställning och utplacering av informationsskyltar, utmärkning av reservatets gräns, tillsyn och uppföljning bekostas av länsstyrelsen.

Röjning, avverkning och uttransport av virke i samband med husbehovsavverkning bekostas av markägare/nyttjanderättshavare. Djurhållare svarar för normala kostnader i samband med betesdriften.

8. Översiktlig sammanfattning och prioritering av planerade större skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet, när
Betesdrift	Skötselområde 2-3	Djurhållare	1, årligen
Betesdrift	Skötselområde 1	Djurhållare	2, årligen
Nystängsling	Utmed reservatsgränserna på Norra Bäckens utmarker	Uppdragstagare/djurhållare	1
Restaureringsåtgärder i hässlen	Skötselområde 2	Markägare/nyttjanderätts-havare alt. uppdragstagare	1
Restaureringsröjning i naturbetesmarken	Skötselområde 3	Uppdragstagare alt. djurhållare	1
Avveckling av planterade barrbestånd	Skötselområde 1-3	Markägare/nyttjanderätts-havare alt. uppdragstagare	1
Friställning av ek	Skötselområde 1	Markägare/nyttjanderätts-havare alt. uppdragstagare	2
Underhållsröjning	Skötselområde 2, 3	Djurhållare	3
Reparation av körskador	Skötselområde 1-3	Uppdragstagare	2
Gränsmarkering		Lantmäteriverket	1
Informationstavlor	Där lämpligt	Länsstyrelsen	1
Stättor och spänger	Där så krävs	Länsstyrelsen	2
Dokumentation av skötselåtgärder	Alla skötselområden	Länsstyrelsen	Efter utförd åtgärd
Dokumentation av skötsel mål	Alla skötselområden	Djurhållare	Årligen
Uppföljning av kvalitetsmål	Alla skötselområden	Länsstyrelsen	2

(1): Högsta prioritet, (2): Hög prioritet (3): Lägre prioritet